

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z odwołania Uniwersytetu [...] w O. oraz H. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie
zdrowotne i Fundusz P.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej Uniwersytetu [...] w O. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 marca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego**
120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację Uniwersytetu [...] w O. (dalej: płatnik składek) oraz H. L. (dalej: ubezpieczony) od wyroku z 29 kwietnia 2014 r., którym Sąd Okręgowy w O. oddalił odwołania płatnika składek i ubezpieczonego od decyzji z 31 stycznia 2013 r. ZUS Oddziału w O. ustalającej, że przychody z tytułu wykonywania utworu i przeniesienia autorskich praw majątkowych uzyskane przez H. L., zatrudnionego na podstawie umowy o pracę u płatnika składek, stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz P..

Płatnik składek zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniósł, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które skarżący sformułował następująco: a) czy umowy instytucji naukowej ze swoim pracownikiem o stworzenie utworu i przeniesienie praw autorskich majątkowych do niego, a także ustanowienie licencji podlegają przepisowi art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.; dalej: ustawa systemowa); przy czym z dalszych wywodów skargi wynika, że skarżącemu chodzi o art. 8 ust. 2a tej ustawy, b) czy z art. 99 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 1990 r. Nr 65, poz. 385 ze zm.) wynika obowiązek tworzenia utworów przez pracowników uczelni, których dotyczy ten przepis oraz w zależności od odpowiedzi na to pytanie sformułował dalej idące związane z tą kwestią pytania, c) czy stworzenie utworu (wykładu) i przeniesienie praw autorskich majątkowych do niego przez pracownika naukowo-dydaktycznego na rzecz uczelni, która jest jego pracodawcą rodzi obowiązki w zakresie ubezpieczenia społecznego.

Skarżący powołał się też na potrzebę wykładni: a) art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.) i przesądzenia, czy na podstawie powołanego przepisu pracodawca może nabywać z chwilą przyjęcia utworu „pracowniczego” przysługujące autorowi autorskie prawa majątkowe bez względu na podstawę nawiązania stosunku pracy, czy też przepis ten znajduje zastosowanie wyłącznie w sytuacjach, w których strony łączy umowa o pracę, przy czym analogiczny wynik wykładni będzie odnosił się do art. 14 ustawy o prawie autorskim, który nie doczekał się dotychczas jednolitej wykładni, a niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, b) art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w zakresie, czy stworzenie utworu, jego wykonanie i przeniesienie praw autorskich do niego można zakwalifikować jako „wykonywanie pracy” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli podstawą zobowiązania twórcy nie jest stosunek pracy, lecz umowa o stworzenie utworu i przeniesienie autorskich praw majątkowych oraz czy przepis ten znajduje zastosowanie do umowy o stworzenie utworu i przeniesienie autorskich praw majątkowych.

Ponadto skarżący powołał się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na to, że w jego ocenie Sąd Apelacyjny popełnił kwalifikowane uchybienia w wykładni przytoczonych przepisów prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na podstawie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla

rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158, z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2009 r., II PK 248/08, LEX nr 736732).

Natomiast powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we

wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się też sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkł. 2003 nr 13, poz. 5).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się również na art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga przytoczenia stosownych argumentów, uwzględniających specyfikę tej podstawy warunkującej pozytywne rozpoznanie wniosku podmiotu wnoszącego skargę kasacyjną. Pojęcie „oczywistości” mieści się w sferze obiektywnej i łączy się z powinnością wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2007 r., I CSK 100/07, niepubl.; z 30 czerwca 2007 r., II CSK 184/07, LEX nr 560541). Istotne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie żadnej ze wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wątpliwości, które formułuje skarżący znalazły bowiem rozstrzygnięcie w wyroku Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., I UK 450/14, niepubl., którym Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną skarżącego wniesioną w sprawie o tożsamym stanie faktycznym i prawnym, stwierdzając, że nie ma w niej istotnego

znaczenia okoliczność, czy umowy o stworzenie utworu dydaktycznego i przeniesienie autorskich praw majątkowych mogą stanowić tytuł do objęcia ubezpieczeniem społecznym, ale kwestią sporną jest ustalenie, czy wynagrodzenie (honorarium) z tytułu zawarcia takich umów stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W rezultacie Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uwzględniając poczynione w sprawie ustalenia faktyczne, wynagrodzenie ustalone w umowie zawartej przez szkołę wyższą ze swoim pracownikiem o stworzenie utworu dydaktycznego (wykładu) dla słuchaczy studiów podyplomowych i przeniesienie autorskich praw majątkowych na zamawiającego jest objęte hipotezą normy z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej oraz stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Uwzględnił, że w wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej znaczenie ma to, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi wynagrodzenie za wykłady wygłoszone na podstawie umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych, mającej podstawę prawną (*causa*) w umowie o dzieło, jako czynności prawnej zobowiązującej zawartej przez wykładowcę z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy (por. także wyroki Sądu Najwyższego z 24 marca 2015 r., II UK 184/14, LEX nr 1710359, z 10 lipca 2014 r., II UK 454/13, LEX nr 1495840).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie określono przepisów prawa, które miały zostać w oczywisty sposób naruszone. Także w uzasadnieniu wniosku skarżący tylko odsyła do przepisów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej. Rzeczą Sądu Najwyższego przy ocenie, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest doszukiwanie się w podstawach skargi kasacyjnej przepisów, które miały zostać w oczywisty sposób naruszone. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 listopada 2011 r., III UK 10/11, LEX nr 1124105).

Zauważyć również można, że w podobnych stanach faktycznych i prawnych Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych płatnika składek między innymi postanowieniami z 10 listopada 2015 r. w sprawach: I UK

534/14, I UK 538/14, I UK 9/15, I UK 12/15, I UK 36/15 i I UK 37/15 oraz z 19 listopada 2015 r. w sprawie I UK 38/15, czy też z 12 stycznia 2016 r., I UK 108/15.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).